

KREDİ TALEBİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE KREDİ TALEBİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE FİNANSAL BİLGİNİN ÖNEMİ

Orhan ÜNAL*Nilüfer YÜCEDAĞ**

Öz:

Bankaların ana işlevlerinden biri de kredi vermektir. Bankalar kredi kararı verirken rekabetçi piyasa koşullarında kredi talebinde bulunan firmaları analiz ederek kredi riskinden mümkün olduğunca korunmaya çalışırlar.

Bu çalışmanın amacı ticari kredi taleplerinin değerlendirilmesi ve kredi taleplerinin değerlendirilmesinde bankacıların finansal bilgiye verdikleri önemin tespit edilmesidir. Ayrıca finansal sistem içerisinde önemli bir konuma sahip olan bankaların en önemli işlevlerinin sağlıklı bir şekilde yerine getirmelerine yardımcı olmaktır. Bu çalışma kapsamında Türkiye’de faaliyet gösteren; özel ve kamu banka çalışanlarına, elektronik ortamda ve yüz yüze görüşme yöntemiyle anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda şirketin piyasadaki ve bankalar arasındaki istihbaratı, şirketin alacaklarını tahsil durumu, şirketlerin finansal yapısı ve finansal tabloları en önemli unsurlar olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, kredi değerlendirme sürecinde bankacıların, şirketlerin ortaya koydukları her türlü performansı değerlendirdikleri ve ana faaliyet konusu olan unsurlara ağırlık verdikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ticari kredi, kredi talebi değerlendirme

*Yrd. Doç.Dr., Gazi Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksek Okulu, Bankacılık Bölümü, ounal@gazi.edu.tr

** Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksek Okulu, Bankacılık Bölümü, nyucedag@gazi.edu.tr

EVALUATION OF CREDIT DEMAND AND THE IMPORTANCE OF FINANCIAL INFORMATION IN EVALUATION OF CREDIT DEMAND

Abstract:

One of the main functions of banks is to provide loans. In giving loan decisions in competitive market conditions, they try to protect themselves as much as possible from credit risk by analyzing the loan-demanding firms.

The purpose of this study is to evaluate the commercial loan requests and to determine the importance bankers give to financial information in evaluating these loan requests. In addition, this study aims to help banks, which have an important role in the financial system, perform their most important functions properly. In the study, private and public sector bank employees of Turkey were surveyed electronically and by face to face interviews. As a result, intelligence of the companies between banks and in the market, debt collection status, financial structure and financial statements were identified as the most important factors. On the other hand, it was determined that bankers, in the process of loan evaluation, evaluate all kinds of performance companies put forward and give weight to the principal activities of the companies.

Keywords: Commercial loan, loan demand evaluation

GİRİŞ

Günümüzde rekabetin giderek yoğunlaşması ve küreselleşmenin etkisiyle bankalar, finansal piyasaların en önemli aktörü haline gelmiştir. Bankaların temel işlevi fon ihtiyacı olanlar ile fon arz edenleri bir araya getirmektir. Bu amaç doğrultusunda kredi ihtiyacı olan şirket ve kişilere kredi sağlama, bankaların temel faaliyetlerinden birisidir ve bankalar her zaman kredi riski ile karşı karşıya kalmaktadır.

Türkiye’de son yıllarda yaşanan finansal krizler mali ve reel sektörü etkilediği gibimali sektörün bir parçası olan bankaları da etkilemiş ve kredi borcunun geri ödenmeme olasılığı olarak tanımlanan kredi riskine maruz bırakmıştır. Bankaların bu risklere karşı etkin bir yönetim sürecinde yapması gereken bankanın maruz kaldığı riskleri ölçmek ve kredi taleplerinin doğru ve yeterli bir şekilde değerlendirilmesini yapmaktır.

Kredi taleplerinin değerlendirilmesinde ki asıl amaç, krediyi talep eden kişi veya kurumların talep ettikleri krediyi geri ödeyebilme kapasitelerini belirlemektir. Kişi veya kurumun faaliyette olduğu piyasayı inceleyerek piyasa riskini minimuma düşürmek ve şirketin finansman ihtiyaçlarını doğru bir şekilde belirleyerek ihtiyacı karşılayacak miktar ve vadedekredilendirmesini sağlamaktır.

Bu çalışmanın amacı, ticari kredi taleplerinin değerlendirilmesinde banka çalışanlarının genel kriterlere ve finansal bilgiye verdiği önemi tespit etmektir.

Bankalar, kredi talep eden müşterilerinin bu taleplerine cevap verirken, kurumun öz sermayesi, borç ödeme gücü, faaliyet karı gibi finansal yapısını ortaya koyan objektifkriterlerin yanında; kurumun yönetsel yapısı, itibarı, şirketin bulunduğu sektör ve sektör içindeki yeri, ortaklarının piyasadaki bilinirliği, ticari ilişki içerisinde bulunduğu şirketler ve bankaların kurum hakkındaki yargıları gibi sübjektif faktörleri de göz önünde bulundurmaktadır (Girginer, 2008: 133).

1)TİCARİ KREDİLERİN ÖNEMİ

Bankaların temel işlevlerinden birisi de kredi kullandırmaktır. Banka bilançosunda önemli bir yere sahip olan kredi kalemi bankalar için en önemli gelir getiren aktiflerinden birisidir. Bankanın kaynaklarının bir bedel karşılığında daha sonra geri almak üzere ihtiyaç sahiplerine verilmesi olarak tanımlanabilen kredi, bankalar tarafından iyi yönetilmesi gereken bir unsurdur.

Bankalar için büyük bir öneme sahip olan ticari kredilerin işletmeler içinde büyük önemi vardır.

Ticari kredi, ticari faaliyette bulunan kişi ve kurumlara, faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için sağlanan kredilerdir. Diğer bir ifadeyle ticari kredi, işletme faaliyetleriyle birlikte makine, demirbaş vb. yatırımlarının desteklenmesi için kullanılan kredilerdir. Ticari krediler iş ve ticaret hayatında kullanılan kısa dönem finansal kaynaklar içinde önemli bir yere sahiptirler ve özellikle orta ölçekli şirketlerde olmak üzere kurumsal borç ve varlıkların güçlü bileşenlerinden birini oluşturmaktadırlar (Yılmaz, 2010:16-17). Ticari krediler; açık krediler, kefalet karşılığı krediler, senetli krediler, ticari mal karşılığı krediler, hisse senedi, tahvil ve altın karşılığı krediler ve temlik karşılığı krediler olarak çeşitlendirilmektedir.

Türkiye'deki bankacılık sektörüne bakıldığında 2013 yılı Mart ayı itibarıyla aktifler içerisinde en büyük yere sahip olan kredilerin payı %58'dir. Toplam tutarı 833,6 milyar TL olan kredilerin %66,4'ünü şirket (ticari) kredileri, %33,6'sını bireysel krediler oluşturmaktadır (www.tcmb.gov.tr). Bu durum ülkemizde ticari kredilerin önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Bankalar kredi kararı verirken dikkatli davranmak zorundadır. Genel olarak dünyada şirket başarısızlığı ve iflas sayılarının artması, borçlanmalarda daha rekabetçi bir fiyat uygulanması gerekliliği, riski minimize etme isteği, risk kontrol ve denetim işlemlerinin daha maliyetli olması neticesinde verilen kredi kararları daha önemli hale gelmektedir (Güngör,2007:3).

Günümüzde birçok şirket, hammadde ve ticari mal alışlarının önemli bir bölümünü bedelini peşin ödemededen diğer satıcı şirketlerden kredili olarak temin ederler. Alıcılar söz konusu hammadde ve malların alımında ya da finansmanında kısa vadeli satış kredilerinden yararlanırlar. Bu tür krediler, diğer fon kaynakları sağlamada güçlük çeken özellikle küçük ya da yeni kurulmuş şirketler için önemli bir fon kaynağıdır.

Ticari kredilerin en önemli üstünlüğü, herhangi bir formaliteye dayanmadan kolayca sağlanabilmesi, kullanmaya hazır olması; en önemli sakıncası ise, maliyetinin çok yüksek olmasıdır (http://www.ekodialog.com/finansal_eko/uzun_vadeli_yabanci_kaynaklar.html).

Özellikle KOBİ'ler açısından ticari krediler daha da önemli hale gelmektedir. Rekabetin ve değişimin yoğun olarak yaşandığı günümüzde, kredi kaynaklarının KOBİ'lerin kullanımına sunulması, KOBİ'ler vasıtasıyla sürdürülebilir ekonomik büyümeyi sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır (Aktürk ve Şenol,2009:108).

IDBANKALARDA TİCARİ KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kredi analizi, geniş anlamıyla kredi isteminde bulunan bir kişi ve kuruluşun kredi değerliliği konusunda bir karara varabilmek için gerekli ve ilgili görülen çeşitli bilgi ve etmenlerin değerlendirilmesinin yanı sıra, kredi riskinin yönetimini de kapsar (Akgüç, 2011:1). Kredi analizi, bir işletme yada bir kişiye verilen kredinin riskinin ortaya çıkarılması işlemidir. İyi hazırlanmış bir kredi analizi, müşteri yapısı ve temelinin etkin gözlenmesini sağlayarak, kredi müşterisinin güçlü ve zayıf yönlerini tespit eder (Aras, 1996:137-138).

Kredi değerlendirilmesi yapılırken göz önünde bulundurulması gereken en önemli risklerden biri kredi riskidir. En genel yaklaşımla kredi riski, verilen kredinin geri ödenememe ihtimalidir. Bankalar kredi talebinde bulunan şirketleri değerlendirirken kredi risklilik durumlarını da dikkate alırlar. Kredi risk yönetiminde esas, riski ortadan kaldırmak açısından kötü şirketlere kredi verilmemesi kararı alınması yani riski yok etmek değil, riski yönetebilmektir. Diğer bir ifadeyle rekabet ortamında kredi portföyünü arttırmak için kısmen risk almak ve bunu yönetebilmektir. Basel II sermaye yeterliliği düzenlemesiyle “herkese aynı gömlek” (one-size-fits-all) yaklaşımından uzaklaşarak risk yönetiminin geliştirilmesinin hedeflenmesi de konunun önemini göstermektedir.

Kötü kredi riskine sahip olan şirketlerin kredi talebinde bulunması kredi piyasalarında ters seçimin meydana gelmesine neden olur. Çok riskli yatırım projelerine sahip borç alıcılar, eğer projeleri başarılı ise büyük kazanç elde ederler, bu nedenle bu şirketler kredi alma konusunda en fazla istekli olanlardır. Buna karşın bu borç alıcılar kredileri geri ödememe olasılıkları yüksek olduklarından en az arzu edilen şirketlerdir (Mishkin, 2007:235).

Kredi analizlerinin asıl amacı ise; kredi talebinde bulunan şirketin, kredi sözleşmesine uygun olarak yükümlülüklerini yerine getirme kapasitesinin olup olmadığını saptayarak, kredi riskini azaltmaktır. Başka bir amacı da şirketin finansman gereksinimine doğru teşhis koyma ve şirketin finansman gereksinimine uygun düşecek tutar, vade ve koşullarla kredi verilmesini sağlamaktır (Akgüç, 2011: 3). Bu nedenle uygulamada, bir şirket tarafından kredi başvurusu yapıldığında, bankanın teknik ve finansal uzmanları tarafından bir kredi değerlendirme raporu hazırlanmaktadır. Söz konusu bu rapor, kredi talebinde bulunan şirketin gelirini ve harcamalarını çeşitli finansal oranlarla ayrıntılı olarak analiz etmektedir. Yaygın şekilde finansal oranlarla istatistiksel analizler kullanılmakla beraber, bankaların kredi değerlendirme politikaları

gereği kendilerine özgü modellemeler ve kriterler yardımıyla kredi değerlendirme işlevini gerçekleştirdikleri de bilinmektedir (Girginer,2008:135).

Kredi taleplerinin değerlendirilme kararında çoğunlukla finansal bilgiler göz önüne alınmaktadır. Kredi taleplerinin değerlendirilmesinde sayısal veri kullanılarak objektifanaliz yapılması II. Dünya Savaşı sırasında başlamıştır. Bundan önceki dönemlerde ise kararlar, bankacıların subjektif değerlendirmeleri ile ya da kredi talep eden kuruluşların prestijlerine göre verilmiştir. Bu dönemden sonra, kredi taleplerinin değerlendirilmesinde daha somut ve bilimsel çalışmalar başlatılmıştır. Öncelikli olarak şirketlerin performans durumunu gösteren oranlar kullanılmasına, verilerin toplanılmasına, toplanan verilerin değerlendirilerek yorumlanmasına başlanılmış ve neticesinde istatistiksel analizlerin yoğun kullanımı ortaya çıkmıştır (Erpolat,2011: 213).

Bankacıların kredilerden doğan riskleri en aza indirmek için gerekli öngörülerini zamanında ve etkin biçimde ortaya koyabilmesi ile mümkündür. Bu amaç doğrultusunda bankaların kredi taleplerini değerlendirmek amacıyla kriterler belirlemesi ve kredi talebini karşılama kararını bu kriter/kriterlere göre karşılaştırma sonrasında alması gerekir. Bankalar, bu kriterleri belirlerken şirketin finansal yapısı, yönetsel yapısı, içinde bulunduğu sektörün durumu ve istihbarat faktörlerini de göz önünde bulundurmalıdır. Bu dört ana kriter altında alt kriterlerde mevcuttur. Söz konusu bu alt kriterlerden bazıları nicel değerler alırken (özsermaye, likidite oranı, cari oran, kısa vadeli borç/toplam borç oranı, faaliyet karı/net satışlar oranı) bazıları nitel (şirketin geçmişi, şirketin itibarı, personel politikaları, ortakların moralitesi, ortak ve yöneticilerin iş deneyimi, sektörün genel durumu, şirketin sektördeki yeri, mal alınan yerlerden istihbarat, mal satılan yerlerden istihbarat, sektördeki diğer şirketlerden istihbarat, bankalardan istihbarat) özellik gösterir. Nicel ve nitel çok sayıdaki kriter, kredi taleplerini değerlendirme problemini karmaşık bir karar alma problemine dönüştürmektedir (Girginer, 2008: 136). Kredi taleplerinin değerlendirilmesi sürecinde şirkete özgü özelliklerinve makroekonomik durumunda önemli bir yere sahip olduğu unutulmamalıdır (Bonfim, 2009:281).

Bu değerlendirme sürecinde şirkete ait bir takım finansal verilerden ve bilgilerden yararlanılmaktadır. Finansal veriler, şirketin bilanço ve gelir tablosundan elde edilen bir takım rakamlardır.

III)KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Kredi taleplerinin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlerden geleneksel yöntemler arasında oran analizi, fon akım analizi, nakit akım analizi, 5C modeli

gibi yöntemlerin yanında veri zarflama analizi, yapay sinir ağları modeli ve çok kriterli karar verme modelleri de kullanılmaktadır.

Veri zarflama analizi kullanılarak yapılan çalışmalardan biri Zhu (2000) tarafından yapılmıştır. Çalışmada Amerika'daki en zengin ilk 500 şirketin performansı ölçülmüştür. Bu şirketlerin performansını ölçmek için; birçok finansal ölçümler arasından çok boyutlu bir performans ölçüm modeli oluşturulmuştur.

Aktaş'da (2001), şirket performansın ölçülmesinde veri zarflama analizi tekniğini kullanmıştır. Çalışmasında beş şirketten oluşan bir gözlem kümesi için veri zarflama analizi çözümü gösterilmiş, çözümlemede tam teknik etkinliğe ulaşan ve ulaşmayan şirketler gösterilmiştir.

Diğer bir çalışmada ise Cheng ve arkadaşları (2007), özel finansal yardım projelerine (PFI) yönelik kredi notunun verilmesinde veri zarflama analizini (VZA-DEA) kullanmışlardır (Girginer, 2008:134).

Literatürde, çok kriterli karar verme modellerinde biri olan AHS (analitik hiyerarşi süreci) yaklaşımı kredi taleplerinin değerlendirilmesinde sıklıkla kullanılmaktadır. Girginer (2008)'in yaptığı çalışmada özel ve devlet bankalarının ticari kredi talebi değerlendirmesinde göz önüne aldıkları kriterleri belirlemeye çalışmıştır. Sübjektif ve objektif dört farklı grup belirlenmiştir. Finansal yapı (özsermaye, likidite oranı, cari oran, kısa vadeli borç/toplam borç, faaliyet karı/net satışlar), yönetsel yapı (şirketin geçmişi, itibarı, personel politikaları, ortakların moralitesi, ortak ve yöneticilerin iş deneyimi), sektör durumu (sektörün genel durumu, şirketin sektördeki yeri) ve istihbarat bu dört grubu oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda kredi başvurularını değerlendirmede devlet bankası şirketin en fazla finansal yapısına, özel banka yönetsel yapı ve elde edilen istihbarata önem vermiştir. Devlet bankasında finansal yapı ana kriterinde en yüksek önem derecesine sahip alt kriterler likidite oranı ve cari oran, en düşük alt kriter ise faaliyet karı/net satışlardır. Yönetsel yapıda şirket itibarı en önemli kriter olurken sektör durumu ana kriterinde şirketin sektördeki yeri olurken, istihbarat ana kriterinde önem düzeyi en yüksek alt kriter bankalardan istihbarat olarak bulunmuştur. Özel bankalar için finansal yapı ana kriterinden görece önem derecesi en yüksek alt kriter kısa vadeli borç/toplam borç oranı olmuştur. Yönetsel yapı ana kriterinin en yüksek alt kriteri şirket itibarı, sektör durumu ana kriterinde sektörün genel durumu alt kriterler arasında görece önem derecesine göre en yüksek öneme sahip olurken istihbarat ana kriterinin alt kriteri bankalardan istihbarat olarak bulunmuştur.

Atan ve Maden (2005) çalışmalarında bir bankadan kredi talep eden kişi ve kuruluşların taleplerinin değerlendirilmesinde AHS yaklaşımı

kullanılarak kredibilitenin ölçülmesini amaçlamışlardır. Bu amaçla bankanın üst düzey yöneticileri tarafından kullanılan kriterleri kullanmışlar, bankadan kredi talebinde bulunan kişi ve kuruluşlara ait olarak moralite, gelir durumu, kredi kayıt bürosu ekran sonuçları, kefil, iş durumu, kişisel bilgiler ve mal varlığı kategorilerinde kişi ve kuruluşların kredi puanlarını belirlemişlerdir.

Akkaya ve Demireli (2010) tarafından yapılan çalışmada analitik hiyerarşi süreci kullanılarak kredi kuruluşlarının şirketlerin temel performans göstergelerinden olan finansal oranları hangi ağırlıkla değerlendirmeleri gerektiğine ilişkin bir model geliştirilmiştir. Likidite oranları, devir hızı oranları, ekonomik yapı oranları, finansal yapı oranları ve karlılık oranları olmak üzere 5 kategori belirlemişlerdir. Çalışmada kredi kuruluşlarının şirketlerin kredilendirme sürecinde en fazla faaliyet devir hızlarıyla ilgili verilerini analizlerine konu ettikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Kredilendirme sürecinde kullanılan diğer bir model ise yapay sinir ağları modelidir. Yapay Sinir Ağları modeli son yıllarda şirket iflası tahmininde yaygın olarak uygulanan bir yöntemdir. Olmeda ve Fernandez(1997),Shah ve Murtaza, Alam (2000)vd.şirket başarısızlık tahminlerinde, Lam(2004),ise şirket performans değerlendirmesinde yapay sinir ağları modelini kullanmışlardır (Güngör, 2007:30).

Tokel (2004) yapay sinir ağları modelinden faydalanarak yeni bir model geliştirmiştir. Model, tahmine dayalı bir modeldir ve yeni bir kredi talebinin, mevcut kredi verileri ışığında değerlendirilebilmesi için yapay sinir ağlarından yararlanmaktadır. Test sonuçları, geliştirilen sinir ağı modelinin değerlendirme hüristiğini öğrenebildiğini göstermiştir.

Yiğit (2011)'in yaptığı çalışmada yapay sinir ağları modeli kullanılarak özel bir finans kuruluşunun araç kredi talepleri incelenmiştir.

Bunu yanı sıra kredi taleplerinin değerlendirilmesinde anket verileriyle yapılan ampirik çalışmalar da bulunmaktadır. Kredi anketleri, kredi piyasasındaki arz ve talep koşullarını değerlendirmek amacıyla birçok ülke merkez bankası tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu kapsamda Fed, AMB ve TCMB tarafından yayımlanan kredi anketleri ABD'de, Avrupa bölgesinde ve ülkemizde kredi standartlarının ve talebinin hangi nedenlerle ne yönde değişim gösterdiğine işaret etmekte olup, kredi piyasasına dair algılamaların hangi yönde olduğuna ilişkin bilgi sağlamaktadır (www.tcbm.gov.tr). ABD merkez bankası ilk olarak 1964 yılında "SeniorLoanOfficerOpinionSurvey on Bank LendingPractices" isimli anketi uygulamaya başlamıştır. Avrupa Merkez Bankası ise "Euro Area Bank LendingSurvey" isimli anketi 2003 yılının başından itibaren uygulamaya başlamıştır.Bu konuda yapılan Ampirik çalışmalardan biriLown vd. (2000)

tarafından yapılmıştır. Çalışmada, Federal Bank of New York tarafından 1967 yılından itibaren uygulanmakta olan “TheSeniorLoanOfficerOpinionSurvey on Bank Lending” isimli anketin kredi ve çıktı düzeyini öngörme kabiliyeti sınanmıştır. Buna göre anketten elde edilen verinin rakamsal verilere dayanmayıp bankacıların görüşlerini yansıtması, anketin kapsadığı banka sayısının toplam banka sayısı içinde sınırlı olması ve banka yöneticilerinin raporlamada yanlı davranma ihtimali, cevapların sınanmasını gerektirmiştir. Bankaların kredi bölümlerinde çalışanları dinlemenin hem kredi miktarı hem de iktisadi faaliyet düzeyi açısından önemli olduğu sonucu elde edilmiştir (Tunç,2012:76).

Bir diğer çalışmaCunningham(2006) tarafından yapılmış ve FED tarafından uygulanmakta olan “SeniorLoanOfficerOpinionSurvey” sonuçlarını kullanarak bankaların üst düzey kredi yöneticilerinin yalnızca iyi bilgilendirilen bir grup mu yoksa ekonomideki özel yerleri dolayısı ile ekonominin geri kalanını etkileyebilen bir grup mu olduğu sorusuna yanıt aranmıştır. Bu çalışmada; ticari, taksitli tüketici kredileri ve kredi kartlarına uygulanan standartlar ile ticari kredilere ve tüketici kredileri talebine ilişkin yanıtlardan oluşan bir zaman serisi oluşturulmuştur (Tunç,2012:81).

Yılmaz (2010)tarafından yapılan çalışmada ise Türkiye’de bankacılık sektöründe çalışanların kredi riskine bakış açılarını araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda banka çalışanlarına anket uygulanmış ve bankada çalışma süresi ve banka türünün bankacıların kredi riskine ve risk yönetimine bakışı analiz edilmiştir. Kredi derecelendirmede en önemli etkinin finansal analiz daha sonra müşteri istihbaratı ve banka ile çalışma süresi olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca bankacılık sektöründeki en önemli riskin kredi riski olduğu, bankada çalışma süresi ile yapılan işin risk analizi bilgisine sahip olma arasında anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Çalışmadan elde edilen diğer bir sonuç da banka türü ile banka risk ölçüm sonuçları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasıdır.

Yıldız’a (2006) göre bankaların kredilendirme sürecinde; finansal tablolar arasında bilançolara gelir tablosundan daha fazla önem verildiği, bunu nakit akış tablosunun izlediği sonucu elde edilmiştir. Ayrıca bankaların şirketlerin oran analizine önem verdikleri sonucuna ulaşmıştır. Yine kredilendirme sürecinde brüt satışların önem derecesi içerisinde birinci sırada olduğu belirtilmiştir. Bankaların kredilendirme sürecinde şirketlerin geçmiş ve mevcut durumu ile ilgili oldukları, finansal durumları ile ilgili olarak daha çok mevcut borçlanma durumları ve likiditeleri ile ilgili oldukları sonucu bulunmuştur. Oran analizinde kullanılan likidite, faaliyet, mali yapı ve karlılık oran gruplarının arasında bankaların önem derecesi açısından tüm oranlara eşit önemi verdikleri sonucu bulunmuştur.

IV).ARAŞTIRMA

A)Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ticari kredi taleplerinin değerlendirilmesi ve kredi taleplerinin değerlendirilmesinde bankacıların finansal bilgiye verdikleri önemin tespit edilmesidir. Banka çalışanlarının, kredi taleplerini değerlendirmede hangi konulara önem verdiğinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, ilgili konunun seçilmesindeki temel amaç; finansal sistem içerisinde önemli bir konuma sahip olan bankaların en önemli işlevlerinin sağlıklı bir şekilde yerine getirmelerine yardımcı olmaktır.

B) Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırmanın amacına uygun olarak bankalarda çalışanların değerlendirmelerine yer verilmiştir. Bu çalışma kapsamında Türkiye’de faaliyet gösteren; özel ve kamu banka çalışanlarına, elektronik ortamda ve yüz yüze görüşme yöntemiyle anket uygulanmıştır. Bankaların ticari krediler bölümünde çalışan 219 kişinin katılımı sağlanmıştır.

Tablo:1

Katılımcıların Cinsiyet Durumu

	Frekans	Geçerli Yüzde
Kadın	102	47,4
Erkek	113	52,6
Toplam	215	100,0
Kayıp	4	

Tablo: 1’de görüldüğü gibi katılımcıların %52,6’sının erkek; %47,4’ünün kadın olduğu görülmektedir. Katılımcıların çalışma sürelerine bakıldığında ortalama çalışma süresinin 13 yıl olduğunu Tablo 2’de görmekteyiz.

Tablo:2
Katılımcıların Çalışma Süreleri

	Frekans	Geçerli Yüzde
1 yıl - 13 yıl	106	48,4
14 yıl ve üzeri	113	51,6
Toplam	219	100

Katılımcıların eğitim durumlarına baktığımızda ise %84,3'ünün lisans, %15,7'sinin lisansüstü mezunu olduğunu Tablo : 3'de görmekteyiz.

Tablo:3
Katılımcıların Eğitim Durumu

Eğitim durumu	Frekans	Geçerli Yüzde
Lisans	183	84,3
Lisansüstü	34	15,7
Toplam	217	100,0
Kayıp	2	

Katılımcıların çalıştıkları banka türlerinde ağırlığın kamu bankasında olduğu görülmektedir. Ankete katılanların, %63,1'i kamu bankalarında, %36,9'u ise özel bankalarda çalışmaktadırlar (Tablo: 4).

Tablo :4
Katılımcıların Çalıştıkları Banka Türü

	Frekans	Geçerli Yüzde
Kamu Bankası	135	63,1
Özel Banka	79	36,9
Toplam	214	100,0
Kayıp	5	

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin değerlendirilmesi SPSS 19.0 programı ile yapılmıştır. Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen soruların birbirleriyle tutarlığını ve benzerliğini belirlemek amacıyla güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenilirlik düzeyini yansıtmada güçlü bir araç olan Cronbach Alfa değeri hesaplanmıştır. Bu çalışma için Cronbach Alfa değeri %81,7olarak bulunmuştur (Tablo: 5). Bu oran çalışmada kullanılan anketin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir

Tablo :5
Güvenilirlik Analizi

Cronbach's Alpha Değeri
,817

C)Araştırmanın Sonuçları

Bu çalışmamız, genel olarak kredi taleplerinin değerlendirilmesiyle ilgili olup özeldede ise kredi taleplerinin değerlendirilmesinde finansal bilginin önemini tespit etmeye yöneliktir. Öncelikle bankacıların, kredi taleplerinin değerlendirilmesinde hangi konulara önem verdiklerini ortaya koymaya çalışılmaktadır. Katılımcılara “kredi taleplerinin değerlendirilmesinde en önemli unsur” nedir sorusu sorulmuş ve belirtilen unsurlara katılımcıların katılma derecesi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Katılımcıların verdiklerin cevaptan en önemli unsurların; şirketin piyasa ve bankalardaki istihbaratı (4,01), kurumsal ödeme performansı (4,00) ve şirketin

finansal tabloları(3,80) olduğu tespit edilmiştir (Tablo: 6). Bankaların kredi verirken en önemli unsur olarak sübjektif bir unsur olan istihbarat konusunu dikkate alması dikkate değer bir konudur. Bu unsurun “çok önemli” olarak kabul edilmesi ve sübjektif olması kredi taleplerinin değerlendirilmesi açısından olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Önemli bulunan; kurumsal ödeme performansı ve şirketin finansal tabloları unsurlarının objektif olması ve yüksek oranda önem verilmesi kredi değerlendirme sürecinin sağlıklı çalıştığının bir göstergesidir.

Tablo:6

Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Birincil Öneme Sahip Unsurlara İlişkin Değerler

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Tamamlayıcı istatistikler	
	%	%	%	%	%	Ort.	S. sapma
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur şirketin piyasa ve bankalardaki istihbaratıdır.	0,5	1,8	21	49,2	27,4	4,01	0,78
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur kurumsal ödeme performansındır.	0,5	0,9	24,2	47,5	26,9	4,00	0,77
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur şirketin finansal tablolarıdır.	1,8	5,5	27,4	41,6	23,7	3,80	0,93

Katılımcıların kredi değerlendirmesinde önem verdikleri diğer unsurlar ise Tablo: 7’de görülmektedir. Bu unsurlar; kredi kayıt bürosu bilgileri, şirketin risk-getiri durumu, sektörün durumu, şirket ortaklık yapısındaki süreklilik,

şirketin devam eden/biten projelerinin durumu, kurumsal iç değerlendirme (rating) puanıdır. 3,5 ile 3,70 ortalamaya sahip bu unsurlar katılımcılar tarafından ikinci derecede önemli olarak kabul edilmiştir. Yaptığımız yüz yüze görüşmelerde bankacılar, kredi kayıt bilgilerine çok fazla önem verdiklerini belirtmelerine rağmen çalışmamızda bu oran nispeten düşük çıkmıştır. Bu kısımda yer alan unsurlar şirketin faaliyetine odaklandığı için önem arz etmektedir. Bankacıların, kredi taleplerini değerlendirmede şirketin faaliyetlerine ağırlık verdiklerini göstermektedir. Bu durum şirketleri ana faaliyet konusuna yönlendirecek ve daha istikrarlı bir kredilendirme süreci yaşanacaktır.

Tablo:7

Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde İkincil Öneme Sahip Unsurlara İlişkin Değerler

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Tamamlayıcı istatistikler	
	%	%	%	%	%	Ort.	S. sapma
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur KKB(kredi kayıt bürosu) bilgileridir.	1,8	5,9	33,3	38,8	20,1	3,69	0,92
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur şirketin risk-getiri durumudur.	1,4	7,8	33,5	38,1	19,3	3,66	0,92
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur sektörün durumudur.	0,9	10,6	28,9	46,8	12,8	3,60	0,88
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur şirket ortaklık yapısındaki	0,9	12,3	31,5	41,1	14,2	3,55	0,91

sürekliştir.							
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur şirketin devam eden/biten projelerinin durumudur.	0	13,3	33	41,3	12,4	3,53	0,88
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur kurumsal iç değerlendirme (rating) puanıdır	3,2	6,8	38,4	39,3	12,3	3,51	0,91

Kredi değerlendirmede nispi olarak daha az öneme sahip unsurlar ise Tablo: 8'de görülmektedir. Aslında çalışmamızın birinci kısmını oluşturan kredi taleplerinin değerlendirilmesiyle ilgili yargılara katılımcılar en az 3,21 ortalama ile katıldıklarını belirtmişlerdir. Değerlendirmeye alınan ve aşağıda yer alan bu unsurlardan dikkat çeken şirketin kurumsal kimliğinin dikkate alınması konusudur. Uygulamada sıkça karşılaşılan ve kredilendirme sürecinde büyük öneme sahip bir unsurun katılımcılar tarafından nispi olarak az önemli bulunması dikkat çekici bir durumdur. Yöneticilerin tecrübesi, şirketin teminat yapısı ve piyasanın genel durumunun yine nispi olarak yüksek oran ve ortalama ile önemli bulunması kredilendirme sürecinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştiğinin göstergesidir. Şirketin yürüttüğü faaliyetlerin içeriğinin ve çeşitliliğinin 3,35 ortalama ile önemli bulunması bankacıların şirket faaliyetlerini dikkate aldığı bir diğer göstergesi olması nedeniyle önem arz etmektedir.

Tablo 8:**Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Üçüncül Öneme Sahip Unsurlara İlişkin Değerler**

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Tamamlayıcı istatistikler	
	%	%	%	%	%	Ort.	S. sapma
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur şirket ortaklarının/yöneticilerinin iş tecrübesidir.	2,3	8,7	38,4	38,8	11,9	3,49	0,9
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur şirketin teminat yapısıdır.	3,7	15,1	32,6	37,6	11	3,37	0,99
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur piyasanın makroekonomik durumudur.	2,8	9,6	46,8	29,4	11,5	3,37	0,91
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur şirketin yürüttüğü faaliyetlerin içeriği ve çeşitliliğidir.	3,7	14,2	32,6	42,7	6,9	3,35	0,93
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur rakiplerine göre avantaj/dezavantaj oluşturan unsurlarıdır.	1,8	15,1	45,4	30,3	7,3	3,26	0,87
Kredi talebinin değerlendirilmesinde en önemli unsur şirketin	3,7	20,1	37,4	29,7	9,1	3,21	0,99

kurumsal kimliğinin olup olmamasıdır.							
---------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

Çalışmamızın ikinci bölümünde kredi taleplerinin değerlendirilmesinde bankacıların, finansal bilgiye ne derecede önem verdikleri ortaya koymaya çalışılmıştır. Finansal bilgi, finansal piyasalarda etkili olan tüm aktörlerin kullandığı ve bu aktörlerin aldıkları kararlarda esas belirleyici olan bir unsurdur. Nitelikli finansal bilginin tüm aktörler tarafından kullanılması ve piyasalarda karar alıcıların belirleyici unsuru olması finansal sistemi daha işlevsel hale getirecektir. Burada önemli olan doğru, güvenilir, anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir finansal bilgiye ulaşılabilmesidir. Nitelikli finansal bilgi, kredi taleplerinin değerlendirilmesini olumlu yönde etkileyecek ve kredilendirme sürecinin sağlıklı bir şekilde çalışmasını sağlayacaktır. Bu bölümdeki sonuçları dört gruba ayırarak değerlendireceğiz. Bu bölümdeki sonuçlara toplu olarak baktığımızda dikkat çeken en önemli nokta; katılımcıların tüm sorulara yüksek oranda ve olumlu yönde katılım göstermeleridir. Katılımcılar sorulara, ortalama olarak 4,44 ile 3,79 arasında katıldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar bu bölümdeki soruların hiç birisine “kesinlikle katılmıyorum” cevabını vermemişlerdir.

Birinci grupta, katılımcıların en fazla önem verdikleri finansal bilginin, şirket alacaklarının tahsil kabiliyeti durumu olduğu tespit edilmiştir (Tablo: 9). Katılımcıların %91,6'sının 4,44 ortalama ile şirketin tahsil kabiliyetinin iyi olmasını kredi değerlendirmede en önemli unsur olarak kabul ettikleri tespit edilmiştir. Şirketin faaliyet döngüsünün (4,16) bir unsuru olan tahsilât politikası ve satışların eğiliminin (4,12) katılımcılar tarafından önemli olarak belirtilmesi; kredi değerlendirmesinde bankacıların, işletme faaliyetlerine odaklandığının bir göstergesidir. Kapasite kullanım oranının (3,88) ise nispi olarak daha az önemli olduğu tespit edilmiştir.

Tablo :9
Katılımcıların Önem Verdikleri Finansal Bilgilere İlişkin Göreceli Önem Değerleri

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Tamamlayıcı istatistikler	
	%	%	%	%	%	Ort.	S. sapma
Şirket alacaklarının tahsil kabiliyeti durumu	-	0,9	7,5	38,3	53,3	4,44	0,67
Şirketin faaliyet döngüsü	-	2,3	12,6	52,1	33	4,16	0,73
Şirket satışlarının eğilimi	-	0,9	16,8	51,9	30,4	4,12	0,71
Kapasite kullanım oranı	-	1,4	26,3	54,9	17,4	3,88	0,69

İkinci grupta, katılımcıların çok yüksek oranda önem verdikleri diğer iki unsur ise şirketin borçlanma oranı ile finansal yapısıdır (Tablo:10). Şirketlerin finansman politikasının temel dinamiğini oluşturan bu iki unsura yüksek oranda önem verilmesi, bankacıların rasyonel hareket ettiklerinin bir göstergesidir. Bununla beraber ortaklara borç durumunu katılımcılar fazla önemli bulmamışlardır.

Tablo:10**Katılımcıların Finansman Politikasına İlişkin Göreceli Önem Değerleri**

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Tamamlayıcı istatistikler	
	%	%	%	%	%	Ort.	S. sapma
Borçlanma oranı	-	0,5	8,9	37,4	53,3	4,43	0,67
Finansal yapı	-	1,4	9,3	46,5	42,8	4,31	0,70
Ortaklara borç durumu	-	3,3	38,2	34,9	23,6	3,79	0,84

Üçüncü grupta ise kredi taleplerinin değerlendirilmesini yaparken finansal bilginin elde edildiği finansal tablolara katılımcıların yüksek oranda önem verdikleri görülmektedir (Tablo:11). Şirketlerin; toplam yatırım, kaynak ve faaliyet sonuçlarının bir göstergesi olan finansal tablolara yüksek oranda önem vermesi şirket faaliyetlerini olumlu yönde etkileyecektir. Ek finansal tablo olmasına rağmen nakit akış tablosunun da temel finansal tablolar kadar önemli bulunması dikkate değer bir durumdur. Bankaların kredi taleplerini değerlendirirken yapması gereken çalışmalardan birisi de şirketin nakit akışlarının yeterli olup olmadığını ve nakit akış kalitesini analiz etmektir. Bu analizle bankacılar, şirketin dönem içerisindeki nakit akışlarının şirket faaliyetlerinden elde edilip edilmediğini tespit etmektedirler. Diğer taraftan şirketlerin tahakkuk esasına göre raporladığı karın kalitesini ortaya çıkarmak ancak nakit akış tablosuyla mümkün olmaktadır. Dolayısıyla nakit akış tablosu performans analizinin ayrılmaz bir parçasıdır. Nakit akış tablosunun daha ayrıntılı olarak raporlanması şirket faaliyetlerinin daha anlaşılır hale gelmesini sağlamaktadır (Özkan ve Acar, 2010: 72). Nakit akış tablosu bu nedenlerden dolayı kredi taleplerinin değerlendirilmesinde büyük önem arz etmektedir.

Tablo:11**Katılımcıların Finansal Tablolara Verdikleri Göreceli Önem Değerleri**

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Tamamlayıcı istatistikler	
	%	%	%	%	%	Ort.	S. sapma
Gelir tablosu	-	0,5	16,8	39,3	43,5	4,26	0,75
İşletme sermayesinin durumu	-	1,4	14,4	42,6	41,7	4,25	0,75
Bilanço	-		18,7	37,9	43,5	4,25	0,75
Nakit akış tablosu	-	0,5	16,4	40,4	42,7	4,25	0,74

Son olarak ise kredi taleplerinin değerlendirilmesinde şirketin karlılık durumu ve rasyo analizinin önemi belirlenmeye çalışılmış ve aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır (Tablo:12). Bu grupta yer alan sonuçlara göre bankacılar şirketlerin karlılığına büyük önem vermekte birlikte nispi olarak rasyo analizine daha az önem verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo :12

Katılımcıların Karlılık ve Rasyo Analizine Verdikleri Göreceli Önem Değerleri

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Tamamlayıcı İstatistikler	
	%	%	%	%	%	Ort.	S. sapma
Karlılık durumu	-	1,4	16,7	41,9	40	4,20	0,76
Özkaynak karlılığı	-	1,9	18,1	41,7	38,4	4,17	0,78
Rasyo analizi	-	3,3	23,3	45,1	28,4	3,99	0,81

SONUÇ

Bu çalışmayla bankacılık sektörünün en önemli faaliyetini oluşturan kredi taleplerinin değerlendirilmesinde bankacıların önem verdikleri unsurlar araştırılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Kredi taleplerinin değerlendirilmesinde objektif ve sübjektif unsurlar dikkate alınmaktadır. Yapılan çalışmalar, kredilendirme sürecinde objektif unsurların daha ağırlıklı olarak kullanıldığını göstermektedir. Ancak sübjektif unsurlarında kredilendirme sürecinde göz ardı edilmesi mümkün değildir. Çalışmamızda hem objektif hem de sübjektif olarak sorduğumuz soruların tamamına katılımcılar ortalamanın üzerinde bir oranla katıldıklarını belirtmişlerdir.

Çalışmamızın birinci bölümünde “en önemli” unsurun şirketin piyasadaki ve bankalar arasındaki istihbaratı olduğu tespit edilmiştir. Sübjektif olan bu unsurun en önemli olarak kabul edilmesi diğer unsurların daha az güvenilir olabileceğidir. Çünkü diğer unsurların hemen hemen tamamı şirketlerin çeşitli şekillerde piyasaya sundukları verilerdir. Bu verilerde yanıltıcı durumlar olabilir. Diğer önemli olarak kabul edilen unsurlar sırasıyla; kurumsal ödeme performansı, finansal tablolar, KKB bilgileri, risk getiri durumu, sektörün durumu ve ortaklık yapısı olduğu tespit edilmiştir. Bu unsurların tamamı şirketin ana faaliyetinin bir parçası ve sonucu olması

nedeniyle büyük öneme sahiptir. Çünkü ana faaliyet sonuçlarına göre kredi talebi kabul edilen bir şirket, ana faaliyetine odaklanacak ve en doğru kararları vererek finansal sistemin bir parçası olarak işlevselliğini arttıracaktır. Bu bölümde nispi olarak “daha az önemli” denilebilecek unsurlar; devam eden projelerin durumu, rating puanı, ortakların/yöneticilerin tecrübeleri, teminat yapısı, piyasanın durumu, faaliyetlerin içeriği/çeşitliliği, rakiplere göre avantaj/dezavantaj oluşturan unsurlar ve kurumsal kimliğinin olup olmamasıdır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, kredi taleplerinin değerlendirilmesinde bankacıların finansal bilgiye ne kadar önem verdikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcılar şirketin tahsil kabiliyetini, borçlanma oranını ve finansal yapısını “en önemli” unsur olarak belirtmişlerdir. Günümüzde borçla finansmanın maliyetinin düşük olması ve yatırım alanlarının hızla artması şirketleri borçlanmaya sevk etmektedir. Ancak burada borç yönetimi önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira birçok şirket borçlanmakta ama borcunu ödemekte sıkıntılar çekmektedir. Borç yönetemeyen şirketlere bankalar tarafından kredi açılmaması gerekmektedir. Temerrüde düşen şirketler piyasanın da işleyişini bozmaktadırlar. Katılımcılar tarafından bu unsurların çok önemli olarak belirtilmesi bankaların çok sağlıklı bir kredilendirme süreci yaşadığının göstergesidir.

İkinci bölümde önemli olarak tespit edilen diğer unsurlar; gelir tablosu, bilanço, nakit akış tablosu ve işletme sermayesinin durumudur. Katılımcılar tarafından temel ve ek finansal tabloların önemli olarak kabul edilmesi raporlama sistemine olan güvenin göstergesidir. Her ne kadar finansal tablolar manipülasyona açık olsalar da kredilendirme sürecinde taraf olmak isteyen şirketlerin güvenilir finansal bilgi sunması büyük önem arz etmektedir. Özellikle Uluslararası finansal raporlama standartlarına ilişkin çalışmaların giderek daha önemli hale gelmesi ve küreselleşmenin de etkisiyle finansal tablolar ve bunlara ilişkin yapılan düzenlemeler bu tablolara verilen önemi artırmaktadır.

Son kısımda ise; şirketin karlılık durumu, faaliyet döngüsü, satışların eğilimi ve kapasite kullanım oranı katılımcılar tarafından önem verilen unsurlar olarak tespit edilmiştir. Bu unsurlara da ortalamanın üzerinde bir oranla önem verilmesi kredilendirme sürecinde şirket faaliyetlerine önem verildiğinin göstergesi olması nedeniyle çok önemlidir. “Para-ticari mal- alacak” olarak ifade edilen faaliyet döngüsü şirketlerin faaliyetlerinin etkinliğinin göstergesidir. Bu döngü yılda ne kadar çok gerçekleştirilirse şirketlerin o kadar etkin olduğu kabul edilir. Bu döngü sonucunda şirketin kar etmesi ve kredilerini karşılaması beklenir.

Sonuç olarak kredi değerlendirme sürecinde bankacılar, Şirketlerin ortaya koydukları her türlü performansı değerlendirmekte ve ağırlık olarak ana faaliyet konusu olan unsurlara önem verdikleri tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- AKGÜÇ, Ö. (2011), Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi, Avcıol Basım Yayın, İstanbul.
- AKKAYA, G.C., DEMİRELİ, E. (2010). “Analitik Hiyerarşi Süreci ile Kredi Derecelendirme Analizi Üzerine Bir Model Önerisi”.Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 19, Sayı 1, pp.319-335
- AKTAŞ, Ramazan. (2001), “İşletme Performansının Ölçülmesinde Veri Zarflama Analizi Yaklaşımı”. Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Cilt 7, Sayı:1, pp.63-175
- AKTÜRK, A., ŞENOL, H. (2009), “KOBİ’ler Açısından Basel II Uzlaşısının Kredi Piyasasına Etkileri ve Alternatif Finansman Yöntemleri”. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Cilt 1 Sayı 1, pp.375-391
- ARAS, Güler. (1996), Ticari Bankalarda Kredi Portföyünün Yönetimi, Sermaye Piyasası Kurulu, Ankara.
- ATAN, M., MADEN, U. (2005), “Bireysel ve Kurumsal Kredibilitenin AnalitikHiyerarşi Süreci ile Çözümlemesi” , 4. İstatistik Kongresi, İstatistik Mezunları Derneğine Türk İstatistik Derneği, 8 - 12 Mayıs, Antalya.
- BONFIM, Diana. (2009), “Credit Risk Drivers: Evaluating the Contribution of Firm Level Information and of Macroeconomic Dynamics”. Journal of Banking and Finance, 33, pp.281-299
- ERPOLAT, Semra. (2011), “Ticari Firma Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde AHY ile Farklı Bulanık Sıralama Yöntemlerinin Denendiği BAHY’nin İncelenmesi”. Cilt.9, Sayı 36, pp.213-235
- GİRGİNER, Nuray. (2008), “Ticari Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Çok Kriterli Yaklaşım: Özel ve Devlet Bankası Karşılaştırması”.Muhasebe ve Finansman Dergisi, 37, pp.132-141
- GÜNGÖR,Sevim. (2007), Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde AHS Yöntemi ve Uygulanabilirliği Üzerine Bir Araştırma. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- MISHKIN, Frederic S. (2011), Para, Bankacılık ve Finansal Piyasalar İktisadı, (Çev.)Şahin, S., Çiçek, S. ve Boz, Ç., Sekizinci Baskıdan Çeviri, Akademi Yayıncılık, İstanbul
- ÖZKAN,S., ACAR, E. E. (2010), “Uluslararası Muhasebe/ Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkilerine Genel Bir Bakış”. Mali Çözüm, Sayı 97, pp.49-85
- TOKEL,Ömer, E. (2004), Kredi Risk Modelleri Kullanılarak Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- TUNÇ, Burcu. (2012), Kredi Hacmini Etkileyen Faktörler: Banka Kredileri Eğilim Anketi Analizi, TCMB İstatistik Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara
- TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI. (2013), Finansal İstikrar Raporu,Sayı 16. <http://www.tcmb.gov.tr/> (27.09.2013)

- YILDIZ, Gökhan.(2006), Bankacılık Sektöründe Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Mali Tablolar. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- YILMAZ, Songül. (2010), Ticari Bankalarda Kredi Portföyü ve Kredi Riski Yönetimi-Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama.Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,İstanbul
- YİĞİT, Pakize. (2011), Yapay Sinir Ağları ve Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Uygulama. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ZHU, Joe. (2000), “Multi-FactorPerformanceMeasure Model with an Application toFortune 500 Companies”. EuropeanJournal of OperationalResearch, Vol. 123, Issue 1, pp.105-124